

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ligestilling mellem kvinder og mænd på offentlige arbejdspladser [af Lilli Gyldenkilde (SF) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 40. Fremsat 3/11 78).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 4 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om beskæftigelsesforanstaltninger for kvinder [af Lilli Gyldenkilde (SF) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 41. Fremsat 3/11 78).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Auken):

Som jeg sagde, da vi sidst behandlede disse forslag fra SFs side, er vi i regeringen enige i, at kvinderne i den nuværende arbejdsløshedssituation er særlig truede, og at der derfor er behov for en særlig indsats for at hjælpe dem til at få arbejde samt give dem mulighed for at fastholde deres beskæftigelse, og det er jo ikke mindst uddannelsessiden, der her er inde i billedet. Det er også klart, at det offentlige bør gå foran i bestræbelserne på at sikre kvinders og mænds ligestilling på arbejdsmarkedet.

I sin åbningstale har statsministeren på regeringens vegne sagt, at vi har planer om at fremsætte en række særlige forslag med

henblik på at øge kvindernes beskæftigelsesmuligheder ud over, hvad der følger af indsats for kvinder blandt de langtidsledige og for de unge kvinder og af den almindelige erhvervs- og beskæftigelsespolitik. I øjeblikket arbejder arbejdsministeriet med den konkrete udmøntning af denne målsætning i konkrete forslag.

Jeg kan på nuværende tidspunkt ikke endeligt redegøre for detaljerne i vores initiativer til støtte for kvindernes uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder, da de, inden jeg lægger dem frem for folkettingen, efter vores regler skal drøftes i vores rådgivende udvalg vedrørende de særlige foranstaltninger til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløshed, langtidsarbejdsløshed og kvindearbejdsløshed, hvori bl. a. arbejdsmarkedets parter og kommunerne er repræsenteret, ligesom vi også skal have drøftet dem med ligestillingsrådet. Men det er indlysende, at man i overvejelserne arbejder inden for den samme målsætning som de forslag, der er stillet op af socialistisk folkeparti.

Vi undersøger i øjeblikket behovet for at udbygge beskæftigelsesarbejder og særlige beskæftigelsesinitiativer for kvinder. Der kan også inden for erhvervspolitikken være behov for at vurdere de særligt kvindeintensive fag. Der kan være behov for forskellige foranstaltninger til at bryde kønsrollebarriererne inden for traditionelle mandsbeskæftigelsesområder. Endelig arbejder vi inden for arbejdsministeriets område med at udvide og udbygge kurserne, ikke mindst for de ledige inden for HKs område, efter reglerne om efteruddannelse af faglærte. Det er min opfattelse, at der på HKs område er en manglende balance mellem de krav, arbejdsmarkedet stiller til arbejdskraften, og så de ressourcer, som vores ledige har, og vi må derfor styrke de lediges ressourcer og dermed skabe den fornødne balance.

Herudover overvejes i indenrigsministeriet og i de kommunale organisationer en udbygning af uddannelseskapaaciteten for sygeplejersker og fysio- og ergoterapeuter, og jeg skal henvise til indenrigsministerens redegørelse vedrørende planerne for udbygning af disse uddannelser i anledning af SFs forslag om udvidelse af kapaciteten inden for disse områder.

Jeg skal også sige, at jeg har gjort det ganske klart for de kommunale organisationer,

[Arbejdsministeren]

at dispensationer fra arbejdsmiljølovens hviletids- og arbejdstidsbestemmelser vil blive gjort tidsbegrænsede, afhængigt af udbygningen af uddannelseskapaleteten f. eks. inden for hele sundhedsområdet, hvor vi har et stort behov for mere uddannet arbejdskraft.

For så vidt angår forslaget om ligestilling mellem kvinder og mænd på offentlige arbejdspladser, er vi i regeringen enige i, at det offentlige bør gå foran i bestræbelserne på at sikre kvinders og mænds ligestilling, og forslaget vil indgå i de kommende drøftelser i det rådgivende udvalg og med ligestillingsrådet med henblik på at få en vurdering af, hvilken fremgangsmåde der vil være bedst egnet.

Siden forslaget første gang blev forhandlet her i folketinget, er loven om ligebehandling af kvinder og mænd med hensyn til beskæftigelse blevet vedtaget. Denne lov åbner jo adgang for godkendelse af ordninger, der sikrer en større grad af ligestilling mellem kønnene, og regeringen er parat til at udnytte denne mulighed, i det omfang det er rimeligt og fornuftigt. Det er givet, at det offentlige arbejdsmarked bør være et af de steder, hvor man i første omgang kunne overveje at tage metoden op – jeg tænker her på det, der bliver kaldt positiv særbehandling – men det efter min opfattelse helt afgørende for, at regeringens bestræbelser på dette område skal bære frugt, er, at der fremkommer forslag og ideer fra så mange sider som muligt. Man kan næsten sige, at SFs forslag også lægger op til, at der skal komme ideer og synspunkter på dette område frem i debatten, for SFs forslag indeholder ikke selv ideer og forslag til, hvordan man kan fremme ligestillingen. Det har hidtil manglet meget på konkrete forslag, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at efterlyse sådanne. De mange deltagere i kvindebeskæftigelses- og ligebehandlingsdebatten har ofte nok peget på, at det var den eneste måde, man kunne løse kvindernes ligestillingsproblem på, og derfor har det overrasket mig, at der ikke er fremkommet et eneste konkret forslag herom, som vi kunne prøve at vurdere og se om der var noget hold i.

Jeg kan i øvrigt sige, hvis man skulle forestille sig en kønskvotering ved ansættelser inden for den offentlige sektor, at FTF på sin kongres kraftigt gik imod en sådan kønskvotering, og det er et forbund, hvor kvin-

derne er meget talstærkt repræsenteret, og hvor der er en kvindelig formand. Men under alle omstændigheder ser vi meget gerne ideer på dette område.

Til forslaget om beskæftigelsesforanstaltninger for kvinder, hvor man forlods ønsker at afsætte 40 pct. af midlerne til ansættelse af kvinder eller til beskæftigelse af kvinder, må jeg uanset den sympatiske hensigt, som jeg går ud fra ligger i forslaget, indtage en reserveret holdning.

Jeg kan give nogle faktiske oplysninger. Inden for loven om beskæftigelsesfremmende foranstaltninger for unge vil en kvotering på 40 pct. ikke tjene noget formål, da kvindernes andel allerede nu overstiger de 40 pct. Jeg kan f. eks. sige, at på vores EIFU-kurser, vores EIFU-initiativer, er kvindeandelen oppe på 72 pct. Af en undersøgelse, arbejdsministeriet har foretaget for perioden 1. januar–1. juli 1978, viser det sig, at 17.000 har deltaget i de særlige aktiviteter for unge arbejdsløse i løbet af det første halvår i år. Blandt disse 17.000 er der et flertal, et lille flertal, af kvinder, nemlig 8.625 mod 8.400 mænd.

Forslagsstillerne har særlig peget på beskæftigelsesprojekter og beskæftigelsesarbejder, og jeg kan sige, at dér udgør kvindeandelen også mere end 40 pct. for de unges vedkommende. Jeg kan også sige, at vi har anmodet kommunerne om at gøre en indsats ud over de 40 pct., også i betragtning af, at kvindeandelen af de unge arbejdsløse vel nærmere er 60 pct. end 50 pct. for nærværende, og det understreger de særlig alvorlige problemer, de unge kvinder har på vores arbejdsmarked.

Forslaget ville få effekt, hvis vi kom til at ændre § 97 a – beskæftigelsesarbejderne, idet der her kun er tale om, at ca. 1/3 af de mennesker, der er omfattet heraf, er kvinder, men jeg kan sige, at dette tal er kraftigt stigende. Fra et tal, der var mindre end hver femte, er vi nu oppe på hver tredje, og det er stigende. Jeg tror altså ikke, at forslaget her vil påvirke processen ret meget. I øvrigt vil det være fantastisk svært at administrere, idet man jo ved, at hvert arbejdsmarkedsnævn forlods får tildelt en vis ramme til nogle bestemte projekter, og jeg tror, at en sådan 40 pct.s ramme, hvis den skulle administreres for arbejdsmarkedsområde efter arbejdsmarkedsområde – og det går jeg ud fra den skulle – ville kun-

[Arbejdsministeren]

ne skabe vanskeligheder. Det er meget vigtigere, at man interesserer sig for at få kvinderne med mere positivt og ikke blot af hensyn til en 40 pct.s grænse.

Så selv om vi – og sådan er det jo tit med SFs forslag – må anerkende den gode vilje, må vi desværre til min personlige sorg også på dette område konstatere, at selv om der er gode ting i SFs forslag og noget, vi også vil arbejde videre med, kan vi ikke tiltræde de to forslag som helhed.

Inge Fischer Møller (S):

De to forslag er som nævnt en genfremstættelse, og begge vedrører kvindens situation på arbejdsmarkedet. Jeg vil godt her indskyde en personlig bemærkning, der går på, at jeg ikke er ked af, at forholdene igen bringes op til debat her i folketinget.

Beslutningsforslag nr. B 40 indeholder ønske om at skabe ligestilling mellem mænd og kvinder på vore offentlige arbejdspladser. Jeg er enig med arbejdsministeren i, at det er klart, at det offentlige må gå foran i bestræbelserne på at skabe ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet. Der er nok heller ingen tvivl om, at vi vil få et langt bedre arbejdsklima, når der opnås en mere ligelig fordeling af arbejdsstyrken mellem kvinder og mænd.

Jeg vil også gerne understrege, at jeg er helt enig i, som det blev fremhævet i statsministerens åbningstale, at der bør føres en politik, der virkelig kan gøre noget for kvinderne. Jeg ved, at arbejdsministeren i øjeblikket arbejder på at udmønte målsætningen i konkrete forslag, og det har arbejdsministeren også selv uddybet her, i hvert fald i et vist omfang. Jeg har dog forståelse for, at en sådan politik kræver et meget grundigt forberedelsesarbejde, og at ministeren derfor ikke på nuværende tidspunkt i detaljer kan redegøre for resultaterne af dette arbejde.

Men når det er sagt, vil jeg også godt understrege, at der ikke bør trækkes for store vekslers på kvindernes tålmodighed. Jeg vil derfor bede ministeren om eventuelt i arbejdsmarkedsudvalget, så snart det overhovedet er muligt, at fremlægge regeringens intentioner i en mere konkret form, og jeg håber, ministeren har hørt dette. Jeg tror ikke, jeg kan sige det klarere.

Jeg hæftede mig ved, at ministeren sagde, at det foreliggende forslag vil indgå i de kommende drøftelser med det rådgivende udvalg og ligestillingsrådet. Det synes jeg er en god idé, bl. a. fordi vi gennem dagspressen er blevet gjort bekendt med, at ligestillingsrådet kræver, at der bliver gjort noget for kvindens situation på arbejdsmarkedet.

Der er bl. a. krævet en undersøgelse af omfanget af særligt beskæftigelsesarbejde for kvinderne. Undersøgelsen skal danne baggrund for initiativer til foranstaltninger, der kan rette op på den store kønsforskel, og heldigt er det, at arbejdsministeren allerede er begyndt at arbejde med denne problematik.

Beslutningsforslag nr. B 41 sigter mod, at man forlods afsætter 40 pct. af de midler, der er afsat til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, til kvinderne. Jeg tror, det er farligt at lægge sig fast på en bestemt procent. Der er store forskelle fra sted til sted. Desuden viser det sig ofte i praksis, at minimumsgrænser kommer til at udmønte sig i maksimumsgrænser. Det er noget, jeg synes man må have i bagehovedet. Men personlig er jeg enig i, at det ville være godt, hvis vi havde mulighed for at styre anvendelsen af midlerne noget bedre.

I marts måned i år sagde jeg, at jeg var enig med arbejdsministeren i, at den rigtige måde at løse problemerne på ikke var gennem en folketingsbeslutning. Jeg har fortsat samme opfattelse.

Jeg har tidligere også udtrykt, at jeg er af den opfattelse, at vi kun klarer beskæftigelsessituationen gennem utraditionelle metoder, og det kan være, at vi nu i arbejdsmarkedsudvalget kunne begynde at finde på ideer, der kunne undersøges nærmere, og som måske også kunne inspirere arbejdsministeren. Vi må erkende, at det også er udvalgets ansvar.

Til slut vil jeg godt endnu en gang sige, at socialdemokratiet ikke kan medvirke til gennemførelse af beslutningsforslagene, men vi medvirker meget gerne positivt til en nærmere undersøgelse af hele problemstillingen. Det kan kun være i alles interesse.

Blæsbjerg (FP):

Som før nævnt er det ikke første gang, vi har forslagene B 40 og B 41 til behandling.

(Blæsbjerg)

Jeg tror derfor ikke, det vil tjene noget formål at sætte liv i debatten igen, men jeg vil godt knytte et par enkelte bemærkninger til forslagene.

Angående beslutningsforslag nr. B 40 skal der ingen tvivl være om, at vi fra fremskridtspartiets side ønsker, at kvinder på lige fod med mænd skal kunne søge stillinger i den offentlige sektor og opnå dem på lige fod med mænd, men som situationen er nu, mener vi ikke, det tjener noget formål, hvis meningen er at fortrænge mændene fra arbejdspladserne. Vi må da også gå ud fra, at man forlanger de samme kvalifikationer af de to køn, og mig bekendt har det i hvert fald været praktiseret igennem flere år. Som jeg ser forslaget nu, kan jeg ikke se andet, end at det gælder om at få sat kontrolforanstaltninger i gang, uden at man spekulerer rigtig over, hvad følgevirkningerne bliver.

Beslutningsforslag nr. B 41. Fra fremskridtspartiets side ønsker vi, at beskæftigelsesproblemet for kvinder, og for mænd for den sags skyld også, skal løses, men vi har nok vidt forskellige opfattelser af, hvordan det skal løses. Fra fremskridtspartiets side mener vi, at problemet skal løses over skattesystemet og ikke, som det er foreslået her fra SFs side. Skal problemet løses, må det ganske enkelt ske over skattesystemet. Som det er nu, er det jo ikke af lyst alene, at så mange kvinder søger arbejdsmarkedet. Jeg vil nærmere sige, at det er af nød, for med den udhuling, der sker af lønmodtagernes løn, er man nok nødt til at være to til at klare skatter og leveomkostninger i en familie.

Med forslaget om de 40 pct., som man har nævnt her i B 41 fra SFs side, mener jeg man omgår en vedtagelse, man selv har været med til fra SFs side om m/k. Jeg forstod også på arbejdsministeren, at procenten var oppe på 60 nogle steder. Jeg vil i øvrigt henvisse til mit partis tidligere udtalelser i sagen.

Holm (V):

Bag de to forslag til folketingsbeslutning fra SF ligger et ønske om ligestilling af kvinder på arbejdsmarkedet, som venstre deler. Men vi er ikke enige i den metode, som man ønsker at anvende, nemlig den såkaldte positive særbehandling. Kvinder er fuldgyldige og ligeværdige medlemmer af samfundet, og venstre finder derfor ikke, at man skal fore-

tage en særlig behandling af dem i den anledning. Venstre deltager i bestræbelserne på at sikre, at der er lige muligheder for en erhvervs-mæssig beskæftigelse, men det må være en frivillig sag både for den enkelte og for den enkelte familie.

Med henvisning til behandlingen af det foregående punkt på dagsordenen vil jeg gerne sige til hr. Melchior, at lighedstegn mellem forældrenes ansvar og kvindernes ansvar med hensyn til børneopasning må bero på egne erfaringer. Det er i hvert fald ikke en ligeværdig betragtning.

Vedrørende beslutningsforslag nr. B 40 må jeg sige, at venstre er enig i, at det offentlige arbejdsmarked skal gå foran med hensyn til at skabe en mere ligelig fordeling i sammensætningen af arbejdsstyrken. Men venstre kan ikke støtte forslaget, specielt på grund af punkt 2, der, så vidt jeg kan forstå hensigten, må dække over en målsætning om kønskvotering.

Til beslutningsforslag nr. B 41 kan jeg på en måde udtrykke en vis positiv holdning, fordi kommunerne selvfølgelig må tilpasse deres tilbud til sammensætningen af arbejdsstyrken uanset køn. Den positive særbehandling af kvinder, som forslaget er udtryk for, kan jeg ikke på venstres vegne støtte.

Jeg tror, at ligestillingsagen vil tage skade af en gennemførelse af forslag af denne karakter, selv om hensigten måtte være den bedste. Når det kommer til stykket, er ligestilling vel egentlig ikke et mål i sig selv. Det egentlige mål er at give kvinder en mulighed for fri udfoldelse, og efter venstres mening giver disse forslag ingen garanti for, at det går i den rigtige retning.

Grethe Fenger Møller (KF):

De to forslag fra SF må ses som et udtryk for, at man ønsker at fremme ligestillingen for kvinderne på arbejdsmarkedet inden for såvel den offentlige som den private sektor. Jeg synes, det er et meget prisværdigt initiativ, fordi jeg mener, vi skal stille imod at få ikke alene den formelle, men også den reelle ligestilling mellem mænd og kvinder på alle områder.

Med hensyn til forslaget, om ligestilling mellem kvinder og mænd på offentlige arbejdspladser er jeg enig i det principielle i, at det offentlige bør gå foran med hensyn til at

[Grethe Fenger Møller]

sikre ligestillingen. Det er sådan inden for den offentlige sektor, at vi har en lov fra 1921, som siger, at mænd og kvinder har lige adgang til alle stillinger inden for det offentlige, men vi ved jo godt, at fordelingen af mænd og kvinder på de forskellige niveauer ikke er ens. Vi ved, at vi finder kvinderne på de lavere niveauer, og at vi finder meget få kvinder i chefstillinger eller på et højere niveau, der giver indflydelse, og som giver en højere aflønning.

Derfor synes jeg også, der er noget rigtigt i, at man skal prøve at finde ud af, hvordan man kan rette op på disse ting. Spørgsmålet er så, om den fremgangsmåde, SF her har valgt i form af en folketingsbeslutning, er den rigtige. Jeg mener egentlig, at denne arbejdsopgave indgår i det kommissorium, som ligestillingsrådet har i dag, og jeg har, som jeg tidligere har givet udtryk for, stor tillid til det arbejde, der udføres i ligestillingsrådet, og til, at man her er opmærksom på, at det er et af de spørgsmål, man må tage op.

Jeg er bekendt med, at ligestillingsrådet allerede har lavet undersøgelser, der viser, hvordan kønsfordelingen i råd, nævn og kommissioner, der er nedsat inden for det offentlige, er mellem mænd og kvinder, og derfor ser jeg også dette arbejde her som noget, der umiddelbart ligger i forlængelse af dette.

Arbejdsministeren tilkendegav også, at man fra regeringens side var positivt indstillet over for at gøre noget for at skabe større ligestilling inden for den offentlige sektor.

Med hensyn til det andet forslag fra SF, beslutningsforslag nr. B 41, vil jeg gerne sige, at vi lider alle sammen under, at vi har en så stor arbejdsløshed. Vi ved også godt, at kvindearbejdsløsheden er særlig stor, og at der derfor er behov for at gøre noget særligt for at bekæmpe den. Der har tidligere været rejst kritik af de beskæftigelsesforanstaltninger, der har været iværksat, idet man har sagt, at disse udelukkende kom mændene til gode, fordi der ofte var tale om beskæftigelsesforanstaltninger inden for traditionelle mandefag som bygge- og anlægssektoren.

Spørgsmålet er så, om det forslag, SF kommer med, kan løse problemerne, nemlig ved at sige, at man skal sikre, at mindst 40 pct. af midlerne kommer kvinderne til gode. Jeg er bange for, at det ligesom kan komme til at få den modsatte virkning. Vi ved f. eks.,

at ungdomsarbejdsløsheden ikke fordeler sig jævnt over hele landet. Vi ved, at der er områder, hvor der er meget stor ungdomsarbejdsløshed, og vi ved, at der er andre områder, hvor ungdomsarbejdsløsheden udgør et mindre problem. F. eks. udgør ungdomsarbejdsløsheden et meget stort problem i Københavns kommune, medens den i Frederiksberg kommune, der geografisk ligger tæt på København, ikke har samme dimension. Derfor er spørgsmålet, om det vil være rigtigt at lægge sig fast på en bestemt procent, og det mener jeg altså ikke det er. Jeg mener, at kvindearbejdsløsheden heller ikke fordeler sig jævnt, og det vil sige, at hvis man lagde sig fast på en bestemt procent, kunne man i realiteten komme til at skade kvinderne, fordi man kunne tænke sig, at der ville være områder, hvor det ville være af væsentlig betydning, at man ligesom kunne give kvinderne mere end de 40 pct. Jeg synes også, at de oplysninger, som arbejdsministeren fremkom med om kvindernes andel i de muligheder, der er for at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden, var særdeles relevante. Der er 72 pct. kvinder, der deltager i EIFU-kurserne, og hvis man nu havde sagt, at 40 pct. af dem, der skulle deltage i EIFU-kurserne, skulle være kvinder, havde der altså været 32 pct. kvinder, der ikke kunne have været omfattet af disse kurser. Det siger noget om, at man ikke kan lægge sig fast på en bestemt procent.

Jeg tror, det er vigtigt, at man holder sig for øje, at man må gøre noget særligt for at løse kvindearbejdsløsheden, og derfor ser jeg da også frem til, at vi får de forslag på bordet, som regeringen siger den er i færd med at udarbejde. Jeg tror, at det er den slags konkrete initiativer, der skal til, og ikke det, at man lægger sig fast på en bestemt procent, uanset om man så har de bedste intentioner med at gøre dette. Jeg mener, at problemet skal løses ved, at man kommer med konkrete, praktiske forslag.

Melchior (CD):

Der var meget sympati i luften under behandlingen af det forrige punkt på dagsordenen, som også var et forslag fra fru Lilli Gyldenkilde og partifæller. Der kan også være og har været nogen sympati i denne omgang, men sympati kan der også gå slid på.

[Melchior]

Jeg synes, man må advare mod, at hver gang man har en god intention, laver man et beslutningsforslag om det, for de er ikke svære at udarbejde, og jeg ved da godt, at vi små oppositionspartier ikke har ekspertise til at udarbejde forslag i enkeltheder. Men når der ikke engang foreligger en ny idé, er det meget at komme med sådanne forslag hvert år oven i købet på områder, hvor vi ved, at regeringen, ministeriet, arbejder med tingene. Der er hverken tid eller kræfter og først og fremmest ikke ideer og kreativitet til at tage altting op hele tiden. Jeg ved godt, at man har lov til det efter forretningsordenen, det skulle bare mangle andet, og jeg vil aldrig støtte forslag om at ændre på det, men jeg vil bare advare om, at det godt kan gå ud over den seriøse behandling af forslag. Når det er de samme forslag hele tiden og på områder, hvor der sker klare fremskridt, og hvor der egentlig ikke fremlægges andet i forslaget end en sød og kærlig tanke, er det nok så tyndbenet, at det kan risikere at få en overfladisk behandling, syltet bliver det jo alligevel.

Jeg så forleden dag, at af de sidste 175 private lovforslag her i tinget er kun 4 blevet vedtaget. Det hindrer ikke, at vi skal have lov til at komme med sådanne forslag, både lovforslag og beslutningsforslag, men der må altså være et minimum af nyt, af ægte arbejdsstof, af gods i dem, for at det skal nytte noget.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 40 skal jeg kun henvise til de ligestillingsforslag, som vi var en række partier der samarbejdede med regeringen om i foråret; de bragte os et væsentligt skridt frem. Vi er blevet hånet for det, og det er blevet latterliggjort mange steder. Jeg tror, det var gode forslag, og jeg tror også, at de er så fyldestgørende, at der ikke er behov for at gøre mere ved den side af sagen, så det vil vi også i udvalget gå meget let hen over. Som jeg tror fru Grethe Fenger Møller sagde, er kommissoriet for ligestillingsrådet, som vi nu har permanentgjort, vidt nok til, at det kan tage fat på, hvad der er nødvendigt.

Med hensyn til beskæftigelsesforanstaltninger for kvinder har der også været fremført ret mange praktiske argumenter for, at de ikke sådan uden videre kan sættes fast på procenter og andre firkantede regler. Jeg beskæftigede mig noget med sagen, da vi for

nogle uger siden havde en arbejdsløshedsdebat her i tinget. Jeg vil godt gentage og måske uddybe nogle argumenter omkring kvindearbejdsløsheden, som ikke må gå hen og blive sådan et romantisk begreb, som alle taler om og mange lader som om der ikke bliver gjort noget ved, for det bliver der jo.

Jeg tror, at hr. Bolvig under det foregående punkt på dagsordenen sagde noget om, at i de glade tresser og i begyndelsen af 1970'erne opfordrede erhvervslivet kvinderne til at gå ud på arbejdsmarkedet, men når de nu kommer, er der ikke plads til dem. Ja men de kom ikke dengang. Når jeg siger de, er det ikke dem alle sammen, men det er beviset, og vi har arbejdsministerens ord og statistikkens tal for, at den nyttilgang til arbejdsløsheden, der er kommet, er meget større end nyttilgangen til befolkningen i arbejdsfør alder, og at mestedelen af det overskudstal netop stammer fra kvinder, der er kommet ud på arbejdsmarkedet, og som ikke gik ud på arbejdsmarkedet i 1965, 1968 og 1972, men først i 1975, 1976 og 1977.

Jeg understreger, at jeg taler ikke om kvinderne, men om nogle kvinder, og selv disse kvinder bebrejder jeg ikke noget, for det hører med til kvindekønnet at have været undertrykt på arbejdsmarkedet som i hjemmet og i samfundet i så mange generationer, at det ikke er underligt, at de reagerer anderledes.

Men jeg vil gerne understrege, at hverken institutionspladser eller arbejdspladser er noget, samfundet kan forpligte sig til at have liggende på hylder, stablet på lager, som man kan tage frem, når nogle har lyst til at få én. Og når man så ønsker at opgive den igen, putter man den bare tilbage på plads til rådighed for nogle andre, når de engang får lyst. Der er vitterlig en del mennesker og herunder, således som samfundsmønsteret har været og endnu er, især kvinder, som i nogle perioder å nogle år eller nogle måneder en gang imellem har lyst til at tage et arbejde og så trækker sig tilbage igen. Disse kvinder er såmænd kloge og fornuftige nok til at vide, at hvis man lige pludselig kommer i tanker om, at nu har man lyst til i en periode at tjene noget ekstra eller gøre nogle erfaringer, er det ikke samfundets mulighed eller pligt at have en plads liggende på lager til én. Så nemt er det ikke.

[Melchior]

Jeg ville ønske, at socialdemokratiet og fagbevægelsen var mere fleksible på en række af de områder, der virkelig muliggjorde imødekommelsen af sådanne behov. Jeg tænker her på det, der hedder deltidsarbejde, og det, der hedder vikararbejde, som er ugleset af fagbevægelsen og socialdemokratiet. Gud ved hvorfor. Hvis man var meget mere fleksibel og meget mere imødekommende over for ønsker af denne art, ville netop flere mennesker, der ikke passer ind i et permanent kl. 9-5 mønster, kunne få periodiske og delvise beskæftigelser, når de havde lyst til det eller behov for det, for jeg er da en stor ven af, at alle mulige løfter og behov imødekommes. Man kan bare ikke have krav på over for samfundet, at der hele tiden skal være noget til rådighed.

Vi vil gerne arbejde noget mere alvorligt, eller skal vi sige grundigt med forslag nr. B 41 i udvalget, når vi kommer så langt.

Jeg har til slut en kort bemærkning til hr. Holm, som kun havde hørt delvis efter, hvad jeg sagde i min første tale om min egen og min kones måde at få vore børn passet på. Jeg sagde netop, at vi begge er udearbejdende og føler, at vi så både har lyst og pligt til at ofre kræfter og midler på at få børnene passet, så når jeg bagefter henviste til, at det ikke altid er forældrene, der er de eneste mulige gode opdragere og passere af børnene, og at der var noget kvindejendsk i at sige, at den ene forældrepart skal blive hjemme, for så bliver det næsten altid kvinden, er det ikke ud fra egne erfaringer, men ud fra viden om, hvordan det i de fleste tilfælde går.

Der findes både svenske og danske endda ret nye undersøgelser om det sociologiske fænomen, der hedder udearbejdende ægtefæller, altså hvor begge parter har heldagsjob ude, og da viser det sig, at hans majestæt manden har 15-20 maksimalt 30 minutters hjemmearbejde i tillæg til sit udearbejde, medens vor moder må pukke i 3 à 3 1/2 time. Det er altså statistik og siger ikke noget om hverken hr. Holms, min eller andre enkeltpersoners måde at leve på, men sådan fungerer det desværre. Det er deri, en væsentlig del af den tilbageværende kvindeundertrykkelse ligger, og det var den, jeg vendte mig imod.

Jørgen Jensen (DKP):

Må jeg til hr. Melchior sige, at der kan jo være flere formål med beslutningsforslag. Der kan være det at holde et problem frem og fastholde folketinget på dets ansvar. Så må man da sige - ikke for at trække diskussionen ned - at den ene del af regeringspartierne har fundet ud af, at kvinderne er fuldgyldige og ligeværdige medlemmer af det danske samfund. Det er da noget, vi har fået ud af debatten i dag.

Jeg vil også godt sige til hr. Melchior, at den fremstilling, at kvinderne ikke kom, da man havde brug for dem, men nu kommer de, er efter min mening helt forkert. Det, der er kendsgerningerne, er, at for at man kan gå ud på arbejdsmarkedet, skal flere ting være opfyldt. Det, jeg så som det positive i debatten i 1960'erne og for den sags skyld også i 1970'erne om kvindernes stilling, var, at forudsætningen for en større selvstændighed var bl. a. også mulighederne for at komme ud på arbejdsmarkedet, dette, at de også havde krav på at have et erhverv, der både økonomisk og på anden måde kunne give dem et større indhold i livet, og det er ikke noget, man kan gøre, sådan lige når industrien ønsker det. Der er mange ting, der skal tages hensyn til. Det er en udvikling i hjemmene, en holdning til hinanden, og det er også et spørgsmål om børneinstitutionspladser. Men dernæst er der en anden ting, og det er behovet. Det er jo en kendsgerning, at med det huslejeniveau og hele den boligsituation, vi har i dag, kan man ikke klare sig med én indtægt, og det er også med til at fremme udviklingen.

Og så må jeg lige sige om deltidsarbejde - det er sagt tidligere, og jeg skal ikke tale for socialdemokratiet og heller ikke på hele fagbevægelsens vegne - at jeg kender nogle af de problemstillinger, der er. Vi kan ikke se bort fra, at de forsøg, der har været gjort med deltidsarbejde, har været udnyttet af arbejdsgiverne til at udnytte arbejdskraften, og det er det, der gør, at man holder igen af angst for, at det bliver arbejdskraften, der bliver sorteper her. Vis en vej og vilje til at forhindre, at arbejdsgiverne gør det, så kan vi eventuelt lukke op for nogle af de ting, der ligger her.

Må jeg så sige om de to forslag, at fra vores side er det afgørende en større aktivitet i samfundet. Jeg synes, det er rigtigt og positivt, at man lægger forslagene frem for at

[Jørgen Jensen]

tvinge folketinget til at diskutere problemet igen.

Må jeg sige om forslag nr. B 41 – her er jeg for en gangs skyld enig med arbejdsministeren i det talmateriale, der bliver lagt frem – at de 40 pct. kan virke imod hensigten. Det er efter min mening ikke rigtigt at sætte et tal. Det, der er afgørende, hvis jeg endelig skal pege på dette område, er, at man gør mere for at tage hensyn til kvindernes særlige stilling, og derfor må der gøres mere. Men om det er 40 pct. eller 95 pct., vil jeg meget nødig lægge mig fast på.

Jeg synes også, der ligesom kan ligge en tendens til – jeg ved godt, at det ikke er forslagsstillernes mening – at man låser sig fast på det tal, der er nu. Det mener vi afgjort ikke man skal. Jeg tror altså, det er lidt farligt at stille det sådan op.

Punkt 2 i beslutningsforslag nr. B 40 er jeg også bange for, dette, at man næsten siger, at der skal være ansat lige så mange kvinder som mænd inden for det offentlige område. Der er jo områder inden for det offentlige, hvor det i hvert fald må være sådan, at der ganske naturligt vil være flere kvinder end mænd.

Jeg synes altså, det er positivt, at man har lagt forslagene frem, for at vi kan diskutere dem, og jeg vil derfor også gerne støtte, at vi i udvalget gnaver os ned i dette for at kunne få materiale, der kan belyse situationen. Men det afgørende er, at der skabes større aktivitet, og da vil jeg godt sige til arbejdsministeren, som henviste til statsministerens løfter i åbningstalen: ja, der var mange løfter, men der var noget overordnet, som vi gang på gang er stødt på i debatten herinde, og det er den aftale, der er mellem socialdemokratiet og venstre, og som gør det til løfter, som i og for sig umuliggør fornuftige løsninger om alle de ting, der ligger til debat her i folketinget.

Arbejdsministeren efterlyser beskæftigelsesforslag. Vi stillede forslag om en beskæftigelsesdebat, netop fordi der var et ønske hos statsministeren om, at andre skulle komme med forslag.

Jeg vil også erindre om, at vi pegede på, at man kunne sikre beskæftigelse til mere end 100.000 for små midler, uden at det påvirkede vores udenrigshandel. Jeg ved godt, at arbejdsministeren så kom med et regnestykke om, hvor få kvinder der var dér. For

det første må jeg erindre om, at der var regnet forkert fra arbejdsministerens side, men om det er 30.000 eller 40.000 flere kvinder, der kom i arbejde, er det egentlig det afgørende i den debat, vi har i dag? Var det ikke bedre at få 30.000 i arbejde end slet ikke nogen? Var det ikke bedre at få 30.000 i arbejde med noget fornuftigt fremfor at diskutere, hvorvidt man kan lave kursus for dem, så længe de går arbejdsløse? Det er min opfattelse, at det er det, der er det fornuftige, det er det, vi skal diskutere. Men man kan nu engang ikke, som det er sket her inden for det sidste 3/4 år, når vi rejser en debat om de arbejdsløses stilling, dette, at de bliver hånet og angrebet, sige: ja men hvorfor rejser I ikke spørgsmålet om beskæftigelse? Når man rejser spørgsmål om beskæftigelse for dem, er det noget helt andet, man skal diskutere, og når man så igen, som det sker, fra SFs side siger, at der er bestemte grupper af de arbejdsløse, som har en meget vanskelig situation, så siger man: ja men vi skal have almindelig beskæftigelse. Ja, vi skal have beskæftigelse, men så skal man ikke alene tale om, men også vise konkret vilje til at tage det politiske ansvar for at gennemføre det.

(Kort bemærkning).

Melchior (CD):

Det er da udmærket, hvis man bliver ved med at fremsætte de samme forslag med korte mellemrum i den hensigt at holde tankerne, ideerne ved lige. Det, jeg bare advarede om, var, at det nemt kunne få den modsatte virkning, nemlig at folketingets øvrige partier kommer til at give sagen en så overfladisk behandling, at det snarere kommer til at skade formålet end det modsatte. Det, jeg ville gøre opmærksom på, var, at den risiko ligger der.

Jeg har egentlig bedt om denne korte bemærkning for at stille det spørgsmål, hvad hr. Jørgen Jensen mente med, at arbejdsgiverne udnytter deltidsarbejdende. Hvis der var blevet sagt benytter, havde jeg ikke behøvet at ulejliges med et spørgsmål, for det er da såre relevant, og jeg føler mig fuldstændig overbevist om, at det er en fælles interesse for virksomheder og for arbejdstagere at have denne mulighed for deltidsarbejde og midlertidigt arbejde, det såkaldte vikararbejde. Men hvad ligger der i »udnytter«? Det er

[Melchior]

ligesom en terminologi fra forrige århundrede, som jeg ikke tror der er belæg for.

(Kort bemærkning).

Jørgen Jensen (DKP):

Desværre ikke fra forrige århundrede. Det, overenskomsterne bygger på, er en arbejdsuge for nærværende på 40 timer, og det er både et spørgsmål om akkordsætning og om – som det har været fremme mange gange – at mange arbejdsgivere direkte spekulerede i at have en frisk arbejdskraft 4 timer ad gangen i stedet for at have en arbejdskraft i 8 timer. Ja, man kan godt smile ad det, hvis ikke man kender noget til akkordsætning på arbejdspladserne og de arbejdsforhold, der er derude, men det er en reel kendsgerning, at det sker. Jeg kunne også nævne andre områder, hvor det griber ind i de overenskomstforhandlinger, vi har, og i administrationen af overenskomsten, og derfor sagde jeg: vær med til at fjerne det, så kan vi også diskutere reel deltid!

Bolvig (RV):

Det radikale venstre har sympati for intentionerne bag SFs to forslag.

B 40 er en naturlig fortsættelse af de ligestillingslove, vi gennemførte i foråret. Det er naturligt, at det offentlige går i spidsen, hvorfor et krav om jævnlige opgørelser over antallet af ansatte i den offentlige sektor samt opstilling af ligeretsmålsætninger vil være et bestandigt pres på de ansættende myndigheder, og sådan et pres er da også pinende nødvendigt.

Det radikale venstre er glad for, at vi i april fik indført muligheden for positiv særbehandling i ligeretsloven. Inden for den offentlige sektor er der mange muligheder for at gennemføre særbehandling, og behovet herfor vil fremgå, hvis vi gennemfører SFs forslag. Vi støtter derfor dette, og jeg synes godt, at ministeren kunne have modtaget forslagens pålæg.

Med hensyn til B 41 er vi derimod mere betænkelige. SF har naturligvis ret i, at de ekstraordinære beskæftigelsesmidler først og fremmest går til skabelsen af job for mænd, og at kvinderne er særlig hårdt ramt. Det radikale venstre har været særdeles glad for her inden for de senere måneder at kunne medvirke til at gennemføre forslaget om ef-

terløn og forslaget om langtidsledige, idet vi hermed har været med til at hjælpe to af de mest udsatte grupper.

Vi erkender også, at der er forskellige, om end alt for få ekstraordinære foranstaltninger for unge, og derfor må vi nok konstatere, at en af de grupper, der nu trænger til særlig hjælp og bistand, er kvinderne. Jeg kan pege på behovet for sygeplejersker, sygehjælpere og jordemødre. Der er mange muligheder, men jeg er heller ikke særlig meget i tvivl om, som også arbejdsministeren fremhævede, at ministeren såvel som regeringen har øjnene åbne herfor, og derfor forventer vi inden længe de bebudede forslag, som netop kunne hjælpe den sidste af de hårdest ramte grupper, som vi må hjælpe.

Jeg frygter, at en tvungen anvendelse af 40 pct. af midlerne i kommuner og amter til fordel for kvindebeskæftigelse vil vise sig meget vanskelig at administrere, muligvis vil det endog skade anstrengelserne for at få mænd i arbejde uden at hjælpe kvinderne. Selv om vi lever i et ganske lille land, er der meget store forskelle på forholdene i de forskellige kommuner som også fremhævet af fru Grethe Fenger Møller, og derfor skal vi, tror jeg, være ekstraordinært forsigtige med at gennemføre en så bastant grænse.

Honoré (KrF):

Da folketinget i foråret tog stilling til nogle forskellige love om ligestilling, kunne kristeligt folkeparti ikke støtte disse loves kønskvoteringsfilosofi, og det er jo denne filosofi, der ligger bag ved disse forslag.

Angående B 40 skal jeg kort sige, at hvad angår det første punkt, kan det da altid være af interesse, at man får set, hvordan fordelingen af mænd og kvinder er på arbejdspladserne, så vi har ikke noget imod, at der bliver foretaget en sådan undersøgelse, ikke i løbet af december måned, det ville være urimeligt at forlange, men over et længere tidsrum har vi ikke noget imod at se resultaterne af en sådan undersøgelse.

Men punkt 2, en målsætning over en 4-5-årig periode, mener vi må hvile på en kønskvoteringsfilosofi, hvor SF ønsker, at ansættelse i højere grad end at være et kvalifikations spørgsmål bliver et kønsspørgsmål. Det vil vi ikke være med til. Vi mener, at ansæt-

[Honoré]

telse må hvile på uddannelse og kvalifikationer.

Det andet forslag, B 41, kan vi heller ikke støtte. Vi mener som andre ordførere, at det er et helt vilkårligt tal, SF har valgt, at 40 pct. af midlerne skulle komme kvinderne til gode. Vi har af arbejdsministeren fået at vide, at det er meget forskellige midler, der går til kvinderne inden for de forskellige områder, og hvis man havde gennemført denne 40 pct.s regel, ville kvinderne på nogle områder endog have været betydelig ringere stillet, end de har været indtil nu, så det er et meget uigennemtænkt forslag. Vi kan ikke støtte det.

Helga Soltau (DR):

Man kan beklage, at det er nødvendigt i året 1978 at debattere sager som disse.

Vi ved alle, og vi kan være enige om, at ledighed er en katastrofe både for mænd og for kvinder, og når hr. Melchior siger, at kvindernes arbejdsløshed er et romantisk begreb, synes jeg egentlig, vi er lidt langt ude på overdrevet.

Vi er i den situation i dag, at mennesker, dvs. mænd og kvinder, i dette samfund har pligt til at hjælpes ad for at få det til at fungere. Det er i mange situationer af nød, men det kan også være af lyst til at komme ud og være med i samfundet, at kvinderne kommer mere ud end nogen sinde. Men der er en faktor, der spiller ind – det var DKP inde på – og det er spørgsmålet om økonomi. Det er hele vores omkostningsniveau og vores bolig-situation, der gør, at det er nødvendigt, at begge parter er ude at tage et nap med.

Men når nu SF kommer frem med sine forslag én gang til, vil vi da ikke være negative over for dem. Vi synes måske nok, det er en hård frist, at amter, kommuner og stat inden 1. januar 1979 skal udarbejde en redegørelse til ligestillingsrådet over, hvor mange mænd og hvor mange kvinder der er ansat på alle niveauer på den offentlige arbejdsplads.

Vi er fuldt ud enige i det, der kom frem tidligere på dagen her, at det offentlige må gå foran med hensyn til ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdspladsen. Vi er jo i den situation, og det ved vi alle, at kvinder er bagefter, de er bagefter med hensyn til uddannelse, de er bagefter med hensyn til

avancementsmuligheder, og de er bagefter med hensyn til stillingsbesættelser, så vi har da ikke noget imod, at der bliver pillet ved lidt af dette, og derfor har vi heller ikke noget imod, at man henstiller til kommuner og amter at se på sagen ikke bare ud fra et kvindesagligt, men også ud fra et samfund-sagligt og et menneskesagligt synspunkt til gavn for os alle sammen.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 41, hvor man sætter sig meget fast på, at kommuner og amter skal bruge 40 pct. af de midler, der ved lov skal anvendes til ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, synes vi også, at det kan være en farlig ting, at man sætter sig fast på en bestemt procentsats. Men vi vil da godt være med til fortsat at kigge på det, og vi synes også, det er helt urimeligt, som det fra SFs side er kommet frem, at disse penge hovedsagelig er blevet brugt til bygge- og anlægssektoren, hvorved der er kommet 11.000 mænd i arbejde og kun 2.000 kvinder. Det er vigtigt, at der skabes lighed netop af hensyn til kvindernes selvstændighed og økonomiske uafhængighed, derfor vil vi godt lege med i denne sag.

Kurt Hansen (VS):

Af bemærkningerne til de forslag, som SF har fremsat, fremgår det klart, men trods alt noget generelt, at det, SF er ude på, er at modvirke det kønsopdelte arbejdsmarked. Dette er i hvert fald at give en positiv tolkning af formuleringene i bemærkningerne. Jeg vil godt korrektes, hvis det er opfattet forkert. Bemærkningerne er sparsomme, men hvis de er at opfatte på den måde, som jeg tolker dem her, kan jeg sige, at vi er enige i det principielle sigte, som SF har med at fremsætte beslutningsforslagene.

Vi er som sagt med på intentionerne i beslutningsforslag nr. B 40, men vi mener nok, at det havde været rimeligt at forsøge at gå lidt mere ind på at forfølge nogle konkrete målsætninger. Hvor er det, der mere præcist skal sættes ind? Hvordan er det, vi skal nå op på de 40 pct., som SF åbenbart har sat som en nedre grænse? Der kan være forskellige ting, som nok trænger til at blive undersøgt noget grundigt, når forslaget er så generelt formuleret, som tilfældet er. Men vi vil godt i arbejdsmarkedsudvalget, som forslaget

[Kurt Hansen]

nok bliver henvist til, være med til at forsøge at få skabt lidt mere klarhed omkring disse problemer, så jeg kan da sige, at for beslutningsforslag nr. B 40 er VS sympatisk stemt.

I forbindelse med beslutningsforslag nr. B 41 bliver sympatien en smule mindre, fordi dette beslutningsforslag omhandler de løntilskudsordninger, som staten har pålagt kommuner og amtskommuner at dele om i et eller andet omfang, jeg var lige ved at sige i flæng. Det er jo på alle mulige områder, man deler løntilskud ud til virksomhederne, og det ved SF og alle mulige andre partier herinde i folketinget udmærket godt at VS er modstander af. Derfor kan vi ikke gå ind på at støtte dette forslag, selv om der på dette felt er en række urimeligheder omkring de 11.000 i forhold til de 2.000, som det er nævnt i bemærkningerne. De eksempler, der er givet dér, er vi klar over, men vi mener ikke, det skal løses ved, at man kører videre på de lovgivninger, som vi mener i princippet er gale, de lovgivninger, som socialdemokratiet herinde har gennemført sammen med en række borgerlige partier og i enkelte tilfælde SF.

Nu har det jo været kvinden på arbejdsmarkedet, der har været til debat her i folketinget de sidste timer – det var også det, det forrige punkt på dagsordenen omhandlede – og det var på det punkt, der blev rejst et spørgsmål fra VS' ordfører til arbejdsministeren, som stort set lige så godt kan stilles under de forslag, som vi behandler her. Det var i forbindelse med at give kvinderne, som det jo i al væsentlighed drejer sig om, nogle bedre muligheder for at komme ud på arbejdsmarkedet, når en familie har nogle børnepasningsproblemer. Ministeren har her lagt op til, at der kommer et cirkulære, og det bliver mindre restriktivt end det, der har været lanceret i dagspressen. Vores ordfører før spurgte netop, hvorvidt det var muligt, at vi i arbejdsmarkedsudvalget kunne få en drøftelse af formuleringerne i det cirkulære, inden det blev udsendt. Arbejdsministeren undlod at svare på dette spørgsmål. Det har i arbejdsmarkedsudvalget været tilfældet før, at vi har kunnet diskutere cirkulærer, og det er også praksis i andre udvalg. Derfor vil jeg godt stille spørgsmålet én gang til til arbejdsministeren: er det muligt, at vi i arbejdsmarkedsudvalget kan få en drøftelse omkring dette cirkulære, førend det bliver udsendt til ar-

bejdsformidlingskontorerne? Det må være forholdsvis enkelt for ministeren at tage stilling til et sådant spørgsmål. Jeg kan meddele, at hvis ministeren ikke svarer på det, agter jeg at komme op og stille spørgsmålet én gang til.

Første næstformand (Erlendsson):

Det er vel ikke direkte forbudt efter forretningsordenen, men det er god gammel skik, at man ikke refererer fra udvalgene.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Når SF foreslår positive særforanstaltninger for kvinder netop på beskæftigelsesområdet, er det af flere grunde, som jeg skal sige lidt om, men først vil jeg sige, at vi naturligvis håber, at vi kan få indført princippet positive særforanstaltninger. Efter debatten i dag ser det altså heller ikke ud til, at det lykkes i denne omgang, men debatten om det vil gå videre, og vi vil fastholde det som princip og arbejde videre med det, fordi vi finder, at det er et rigtigt princip.

Vi har fået en ligestillingslov, der, som en af ordførerne har været inde på det, i princippet tillader, at man opererer med positive særforanstaltninger. Det ved arbejdsministeren jo alt om, for det talte arbejdsministeren meget om i sin tid, da vi behandlede ligestillingsloven. Derfor fatter jeg ikke, at dette forslag afvises, for kvindernes stilling i samfundet som helhed og arbejdsløshedstallet i særdeleshed viser jo, at vi er meget langt fra en ligestilling, og at det derfor er nødvendigt med en indsats for at fremme denne ligestilling.

Det undrer mig meget, at socialdemokratiet går imod, eftersom begge søsterpartierne i Sverige og Norge har indført positive særforanstaltninger. Men vi kan måske få nogle af disse ting frem i udvalget, så man kan få gjort socialdemokratiet opmærksom på, at det altså foregår i det øvrige Skandinavien.

På beskæftigelsesområdet, som dette forslag drejer sig om, har vi to år i træk fået oplysninger fra ligestillingsrådet, der klart viser, at kvinderne ikke bliver tilgodeset i tilstrækkeligt omfang. I 1976 blev der via disse midler oprettet ca. 9.000 arbejdspladser, hvoraf ikke engang 1.000 gik til kvinderne. I 1977 blev der, som fru Helga Soltau var inde

[Lilli Gyldenkilde]

på, oprettet 11.000 arbejdspladser, og de ca. 2.000 var til kvinderne.

Som det ses, må der særforanstaltninger til, og vi må forlange, at 40 pct. af disse midler så vidt muligt bruges til beskæftigelse for kvinder. Det er faktisk, hvad der står i forslaget, for 40 pct. af disse midler så vidt muligt brugt til beskæftigelse for kvinder synes vi er et meget beskedent forslag, som egentlig burde kunne gennemføres. Det kan det altså ikke, men det er der ikke noget at gøre ved. Jeg er det til trods glad for, at vi har rejst debatten.

Jeg vil lige sige lidt om forslag nr. B 40. Det synes vi også er et meget beskedent forslag, som også efter vores mening burde kunne vedtages som en begyndelse til at arbejde aktivt for en ligestilling mellem kønnene. Det er jo meget godt, at vi har alle disse skønne ord om, at vi alle sammen går ind for ligestilling, men der gøres bare ikke noget aktivt arbejde for at fremme denne ligestilling. Det er statistisk bevist, at kvinderne er underrepræsenteret med hensyn til en lang række stillinger inden for det offentlige med undtagelse af servicesektoren, hvor det er klart imod, men dér har vi sandelig ikke noget imod at der kommer flere af det andet køn ind.

I øvrigt er der jo i sundhedssektoren meget ofte tale om, at det er de dårligste job. Hvis der kunne komme mænd ind sammen med pigerne i de job – mændene har en længere tradition for at stille lønkrav – så kan det være, at det også blev bedre dér. Men det var nu et sidespring.

Vi synes i SF, at det er nødvendigt og ønskeligt, at det offentlige går foran i bestræbelserne for at skaffe denne ligestilling, fordi der skal nedbrydes mange fordomme og vaner, alle de ting, der forhindrer ligestilling.

Jeg vil godt sige til dem, der har spurgt, bl. a. arbejdsministeren, at når vi ikke i forslaget har udpenslet nøjagtigt, hvordan det skal gøres i praksis, så er det for at være så åbne som overhovedet muligt over for nye ideer, nye metoder til gennemførelse af det. Det er da klart, at de, der skal forvalte loven, tvinges til at tænke utraditionelt ved stillingsbesættelser, ved udarbejdelse af uddannelsesprogrammer og i øvrigt, når man skal opstille målsætningen. Derfor er det meget vanskeligt helt konkret at sige, at det er sådan og sådan og sådan, det skal gøres, for det for-

hindrer meget ofte, at en lang række ting, som det også var godt at gøre, ikke bliver gjort. Derfor har vi lavet det så åbent, som vi har.

Så skal jeg lige sige lidt til et par af ordførerne.

Jeg er glad for de positive bemærkninger, der kom fra socialdemokratiets ordfører, og jeg mener, jeg kan fastslå, at vi i arbejdsmarkedsudvalget vil kunne finde frem til nogle punkter, som vil kunne forbedre kvindernes stilling på arbejdsmarkedet.

Jeg mener stadig væk, at 40 pct. af midlerne er et beskedent krav. Fru Inge Fischer Møller var inde på, at hun var bange for, at de 40 pct. skulle blive et maksimumskrav, og hvis det bliver tilfældet, så må vi naturligvis tage det op igen, for det er jo ikke det, der er meningen med det.

Så skal jeg sige tak til ministeren, som også mente, at det offentlige burde gå foran med hensyn til at gøre noget for ligestillingen. Jeg vil godt sige, at det er jeg enig i og i, at en stor indsats er nødvendig.

Jeg kunne forstå, at der nu er en lang række ting på bedding. Jeg bemærkede, at der blev sagt noget om sundhedsuddannelserne. Jeg ved ikke, om det var en fortalelse, at arbejdsministeren sagde sygeplejersker, for så vidt jeg erindrer, fik jeg i sidste uge afvist et forslag herinde, som stort set gik på, at vi skulle have en større uddannelseskapacitet inden for sundhedssektoren, og hvor man var enig i intentionerne. Hvis det er tilfældet, at det er den vej, man går, så er jeg i hvert fald glad for, at man gør det, og så beviser det jo, hvad en enkelt ordfører også har været inde på, at det ikke altid kun drejer sig om at få vedtaget et lovforslag. Man kan nogle gange sætte nogle ting i gang ved at foreslå nogle ting herinde, selv om man ikke får det vedtaget.

Når arbejdsministeren nævner et bilag, som vi har fået i arbejdsmarkedsudvalget, og peger på, at inden for EIFU-kurserne er de 72 pct. kvinder, og hvis vi skulle få gennemført det her, så skulle det faktisk kun være 40 pct., der skulle komme på de EIFU-kurser, og det var fru Grethe Fenger Møller også inde på, så må jeg med det samme sige: nej, det er ikke meningen. Vi siger, at det er 40 pct. af midlerne, der skal stilles til rådighed; det er en lidt anden sag.

[Lilli Gyldenkilde]

Jeg vil samtidig sige, at når man står og siger, at 72 pct. af kvinderne er kommet på EIFU-kurser – det er jeg udmærket klar over – hvad er det så, der er grundlaget for det? Det er jo, fordi man så vanskeligt kan tilbyde dem noget andet. Jeg har nemlig også set det bilag i arbejdsmarkedsudvalget. Ser man på de andre uddannelsesmuligheder, der er, og de andre beskæftigelsesforanstaltninger, der er, så er procenten for kvinder jo slet ikke så høj. Netop det, at de kommer på EIFU-kursus, gør, at procenten kommer op omkring de 50, som arbejdsministeren nævnte det. Det være hermed sagt, både til arbejdsministeren og til fru Grethe Fenger Møller.

Jeg skal også sige, at jeg er meget glad for socialdemokratiets ordførers bemærkninger om, at kvindernes tålmodighed ikke er endeless – så vidt jeg husker, var det sådan, det blev sagt. Jeg kan jo så glæde mig over, at socialdemokratiets ordfører sidder i arbejdsmarkedsudvalget, og med det, der er givet udtryk for heroppefra, tror jeg, at vi nok skal finde frem til nogle ting, der kan arbejdes videre med.

Hr. Blæsbjerg var imod forslagene. Det være sagt, at det undrer mig heller ikke. Både hr. Blæsbjerg og en enkelt ordfører mere – jeg tror, det var hr. Holm – var inde på, at det altid måtte være kvalifikationer, det drejede sig om, når man skulle ansætte folk. Der må jeg gøre opmærksom på – det er ikke en diskussion, man har så ofte herinde, men det er noget, man diskuterer meget ofte ude omkring, især i kvindegrupper og sådan nogle steder – at man ikke skal se bort fra, hvem det er, der opstiller de krav til kvalifikationer. Jeg synes nok, at det var en diskussion værd, det dér med, at man skal opfylde nogle kvalifikationer.

Så skal jeg lige sige til hr. Holm, at jeg er meget beæret over, at kvinder dog er fuldgyltige medlemmer af samfundet, det siger jeg mange tak for. Alt andet ville også have været helt forkert.

Fru Grethe Fenger Møller var ud over det med EIPU-kurserne inde på, at problemerne er forskellige fra kommune til kommune, og derfor kunne man ikke bare uden videre lægge sig fast på disse 40 pct. Det kan jeg huske at vi også diskuterede, sidste gang vi fremsatte disse forslag, og det er for så vidt også rigtigt. Men vi har jo i mellemtiden prøvet at

få disse forslag op i et enkelt amt. Vi har forsøgt at få dem fremlagt i Ålborg amt, og dér er de blevet forkastet på den måde, at man sagde: ja men der står ikke noget i loven om, at det er noget, vi må gøre, så derfor kan vi altså ikke vedtage forslagene.

Derfor mener jeg, det er relevant at tage dem op herinde igen, for hvis man ude i kommunerne ikke vil gå ind i problematikken, så må vi fra centralt hold sige, ikke at 40 pct. oppe i Ålborg arbejdsformidling eller nede i Sønderjylland netop skal være kvindearbejdspladser, men at af det samlede beløb, der stilles til rådighed for beskæftigelse, må vi bruge mindst de 40 pct. til at skabe beskæftigelse for kvinder. Jeg synes, at det er et rimeligt krav, hvilket jeg kan forstå at fru Grethe Fenger Møller nok til dels er enig med mig i, men dog finder så besværligt at administrere, at hun derfor må afvise forslaget. Det beklager jeg.

Jeg skal også lige sige til hr. Melchior, som siger, at der ikke er nogen nye ideer i dette med positive særforanstaltninger, at det jo nok er rigtigt, at det er der ikke, for forslaget har jo været fremme en gang før. Men der er så sandelig heller ikke nogen nye ideer i at køre videre på det traditionelle, hvor kvinderne simpelt hen bliver udelukket. Det er heller ikke særlig nyt, sådan har det nemlig altid været, så det her er dog nyere end det bestående. Det være sagt til hr. Melchior.

Hr. Melchior advarede også mod, at man tog en sådan sød og kærlig tanke op og nedfældede den i et lovforslag. Det var jo meget venligt sagt, og jeg tror, det var venligt ment fra hr. Melchiors side. Jeg har prøvet at præcisere, hvorfor vi ikke har lavet det mere konkret. Det er, fordi det er nødvendigt, at så mange som muligt får mulighed for at komme med alle de gode ideer og forslag om metoder, der kan tænkes at skulle sættes på skinner, for at vi kan komme videre med disse ting.

Så vil jeg også lige sige, at diskussionen er vigtig. Det, at vi sidste år havde dette forslag oppe, bilder jeg mig ind har haft en smule indflydelse på det, man nu sidder og prøver at udmønte i forslag fra arbejdsministerens hånd. Det bilder jeg mig ind at det har. Derfor kan det altså godt have betydning, selv om man ikke får vedtaget sine forslag, at man tager det op og diskuterer det herinde –

[Lilli Gyldenkilde]

hvad enten det er en sød og kærlig tanke eller det modsatte.

Jeg skal også takke hr. Bolvig fra det radikale venstre, som var særdeles positiv, synes jeg nok. Jeg skal udtrykke min beklagelse over, at hr. Bolvig ikke sidder i arbejdsmarkedsudvalget, eller at partiet ikke er repræsenteret i arbejdsmarkedsudvalget, for det ville jo have været rart, når man kan gå så positivt ind for et forslag, at vi kunne have været flere om det deroppe. Men det er der så ikke noget at gøre ved.

Dog var hr. Bolvig betænkelig ved beslutningsforslag nr. B 41 og kom lidt ind på sagen mænd kontra kvinder, at det muligvis ville gå ud over nogle mænd, hvis vi fik lavet disse ordninger for kvinder. Til det er der at sige, at det vil det muligvis nok, måske ikke lige på dette område, men generelt. Når kvinder forlanger ligeret, vil det komme til at gå ud over mændene. Det kan ikke være anderledes. Det er det, der er meningen med det, for vi skal være fælles om alt, og dermed må vi altså tage det sure med det søde, det kan ikke undgås. Det være hermed også sagt til kristeligt folkepartis ordfører, som jeg ellers ikke skal sige mere til.

Jeg skal også takke fru Helga Soltau fra retsforbundet, som jeg også synes havde nogle positive ting at sige om dette. Jeg glæder mig også til, at vi kan arbejde videre sammen om det under arbejdet i arbejdsmarkedsudvalget.

Så må jeg igen sige, at der var en lang række, der tilkendegav, at de var enige i intentionerne, og så står vi i den situation, vi så ofte gør, når SF kommer med nogle forslag, at man er enig i intentionerne, men man kan ikke medvirke, fordi der er det og det forkerte i forslaget. Der er jo ikke noget at gøre ved, at man ikke kan medvirke, men så kan vi jo glæde os over, at vi i det mindste har været med til at rejse en debat om nogle ting, som kan udmøntes på et senere tidspunkt, måske via arbejdsministerens kærlige hånd, med hensyn til de beskæftigelsesplaner, der foreligger.

Arbejdsministeren (Auken):

Det er hr. Kurt Hansen, der har optaget diskussionen fra det forrige punkt på dagsordenen. Jeg forstår det som en kritik af hans

partis ordfører, som jo ikke gentog spørgsmålet, men jeg vil da gerne svare på det.

Når jeg ikke svarede på det i første omgang, så er det, fordi svaret er selvindlysende: det kan jeg ikke. Efter arbejdsløshedslovens formulering er det arbejdsdirektøren, der i samarbejde med landsarbejdsnævnet udarbejder cirkulæret. Men det, jeg er parat til, er selvfølgelig at tage et samråd om principperne, som vi også har diskuteret her i dag. Det vil jeg gerne give tilslutning til, men vi kan selvfølgelig ikke bryde lovens princip om, at det er arbejdsdirektøren, der i samarbejde med landsarbejdsnævnet udarbejder cirkulærerne. Og at installere folketingets arbejdsmarkedsudvalg som et overlandsarbejdsnævnet vil jeg i hvert fald advare imod.

Så vil jeg sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det siges jo, at viljen ser Vorherre på, men folketinget bliver altså også nødt til at se på, hvordan viljen omsættes i konkrete forslag, og det behøver ikke altid at være ond vilje hos kritikerne af SFs forslag, der fører til, at de ikke umiddelbart kan gå ind for dem. Jeg har dog været moderat kritisk i dag. Min hovedindvending måtte være, at jeg synes, at ambitionsniveauet er meget lavt, i virkeligheden for lavt, alt for lavt i forhold til, hvor stort et problem vi står over for med kvindearbejdsløsheden.

Den eneste praktiske virkning af disse forslag i forhold til den nuværende tilstand er, at forslaget om 40 pct. af de egentlige beskæftigelsesarbejder under § 97 a måske vil accelerere en udvikling, der i forvejen er i gang, med et halvt år og måske vil betyde en 300-400 ekstra arbejdspladser for kvinder. Jeg vil aldrig nogen sinde kritisere nogen for, at de stiller to forslag, der betyder 300 ekstra arbejdspladser for kvinder, slet ikke. Tværtimod vil vi se positivt på at få det gennemført, men i forhold til, at vi har 96.000 ledige kvinder på nuværende tidspunkt, synes jeg, at ambitionsniveauet er lavt, og jeg kan sige, at regeringen har i hvert fald betydelig større ambitioner med hensyn til, hvad der skal gøres ved kvindearbejdsløsheden.

Jeg skal også gentage, hvad jeg har sagt om sundhedspersonale. Der tror jeg, at fru Lilli Gyldenkilde og jeg er enige, og jeg kædede det jo specielt sammen med forhandlingerne i forbindelse med den nye arbejdsmiljølov.

[Bolvig]

Bolvig (RV):

Samtidig med at jeg takker fru Lilli Gyldenkilde for de elskværdige bemærkninger – jeg bemærkede, at fruén savner det radikale venstre i udvalgsarbejdet, og jeg er naturligvis glad for at konstatere, at der efterhånden er adskillige partier, der gør det – så vil jeg dog lige sige til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg er helt enig i, at skal vi nogen sinde nå frem til reel ligestilling, så må det komme til at gå ud over mænd, og jeg kan forsikre fruén om, at vi er villige til at være med til at betale den pris, for ellers får vi det aldrig nogen sinde. Jeg sagde blot i forbindelse med den bastante grænse på 40 pct., at hvis vi gennemfører den grænse, så kunne jeg frygte, at det vil gå ud over mænd, uden at det samtidig vil hjælpe kvinder. Hvis det havde hjulpet kvinder, så havde det været noget andet.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Ja, det skal bare blive et par korte bemærkninger.

Det, der kalder mig herop, er naturligvis, at arbejdsministeren siger, at ambitionsniveauet er lavt. Det kan jeg ikke lade stå uimodsagt. Jeg præciserede meget, meget klart, at jeg synes, det var overmåde beskedne forslag, SF her kom med, men at det, der var vigtigt i det, var, at man tog generel stilling til dette princip med positive særforanstaltninger. Det var det, der var vigtigt for os, for naturligvis er vores ambitionsniveau meget højere. Jeg er overbevist om, at det endda er højere end arbejdsministerens, når det kommer til stykket.

I øvrigt skal jeg bare sige tak til hr. Bolvig for de sidste bemærkninger.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Om skolens formål, struktur, prøver og karaktergivning) [af Gerda Møller (KF) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 81. Fremsat 16/11 78).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Indledningsvis vil jeg gerne sige, at jeg ikke er enig i, at folkeskoleloven kan betegnes som – og jeg citerer – »den fejlslagne skolelov«. Nok rejser der fra mange sider kritik mod folkeskoleloven, men dels er det vel ønskeligt, at der er den bredest mulige debat om disse spørgsmål, dels er det da klart, at der kan være behov for enkelte justeringer. Det er bestemt ikke min opfattelse, at disse meningsbrydninger dækker over en generel utilfredshed med folkeskoleloven.

Med hensyn til behovet for justeringer kan jeg i øvrigt henvise til mine bemærkninger ved forespørgselsdebatten den 23. november om situationen på undervisningsområdet, hvor jeg redegjorde for indholdet af det forslag om ændring af folkeskoleloven, som jeg agter at fremsætte efter årsskiftet.

Det forslag om ændring, som det konservative folkeparti nu har fremsat, vedrører skolens formål, struktur, prøver og karaktergivning og svarer på en række punkter til det forslag om ændring af folkeskoleloven, som i folketingssamlingen 1977–78 blev fremsat af medlemmer af den konservative folketingsgruppe, og som blev forkastet af folketinget ved tredje behandling den 30. maj 1978.

Ifølge forslaget skal formålsbestemmelsen ændres, således at den kommer til at svare til formålsbestemmelsen i 1958-loven. Det er min opfattelse, at det lige så lidt på dette område som på andre områder inden for folkeskoleloven er formålstjenligt at skrue tiden tilbage.

Endvidere foreslås bestemmelserne om kursusdeling ændret, således at også undervisningen i faget dansk skal gives på to niveauer, og således at muligheden for efterindstilling fra bl. a. skolenævnet at opnå tilfaldelse til at undlade kursusdeling på 8. og 9.